

ТЕРНОПЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА

ПІДРУЧНА Зінаїда Федорівна

УДК 811.111=03:81`255.4:81`253+371.134

**ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ
У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Автореферат

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Тернопіль – 2008

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, доцент

ОЛІЙНИК Тетяна Сергіївна,

Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка,
завідувач кафедри теорії і практики перекладу.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор

РОМАНИШИНА Людмила Михайлівна,

Національна академія Державної
прикордонної служби України,
кафедра педагогіки і психології,
професор, м. Хмельницький;

кандидат педагогічних наук, доцент

РЕДЬКО Валерій Григорович,

Інститут педагогіки АПН України,
лабораторія навчання іноземних мов,
завідувач, м. Київ.

Захист відбудеться 30 січня 2009 р. о 12.30 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 58.053.01 у Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка за адресою: 46027, м. Тернопіль, вул. М. Кривоноса, 2, зала засідань.

Із дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка за адресою: 46027, м. Тернопіль, вул. М. Кривоноса, 2.

Автореферат розіслано 29 грудня 2008 р.

Учений секретар

спеціалізованої вченої ради

Чайка В.М.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Професійне становлення майбутніх перекладачів, формування професійної комунікативної компетентності у процесі фахової підготовки відповідатиме сучасному рівню тоді, коли зміст соціально-гуманітарної, методичної та психолого-педагогічної підготовки буде орієнтований на формування високодуховної культуромовної особистості. Варто зазначити, що професія перекладача має свої особливості, насамперед, це вміння переключатися з однієї мови на іншу; здатність утримувати в пам'яті різного обсягу мовленнєві продукти; вміння використовувати фразеологічний ряд для висловлювання певної думки; швидкість формування і формулювання висловлювання; толерантне ставлення до співрозмовників з різним соціальним статусом і рівнем володіння мовою.

Переклад як предмет навчання розглядається, перш за все, у ракурсі його суспільного призначення. Діяльність перекладача виявляється в здійсненні двомовної опосередкованої комунікації. Суспільне призначення професійної діяльності визначає її найсуттєвіші риси і є її найважливішою характеристикою. Майбутні перекладачі повинні володіти певною позицією щодо своєї діяльності, усвідомлювати гуманістичні цінності перекладацької професії, які спрямовані на професійно-особистісне самовдосконалення, рефлексію, бути налаштованими на співробітництво і діалог, володіти вмінням проектувати особистісно-орієнтовану взаємодію із співрозмовником.

Багатогранний характер перекладацької діяльності робить завдання підготовки кваліфікованих фахівців достатньо складним процесом і вимагає від них спеціальних знань, умінь і навичок – педагогічних, методичних, дидактичних, психологічних. Майбутні перекладачі повинні постійно прагнути до збагачення загальнокультурними знаннями з галузі країнознавства, історії і літератури, поповнювати свій професійний досвід знаннями, необхідними для перекладу в спеціальних галузях – економіці, юриспруденції, політиці, освіті, медицині й ін., мати високу загальну і світоглядну культуру, широку ерудицію, такт, бути комунікабельними.

Названі характеристики й особливості професійної діяльності перекладачів зумовлюють переглянути усталені підходи до їхньої підготовки, важливим аспектом якої є формування професійної комунікативної компетентності, що значною мірою визначає успіх їхньої професійної діяльності. Отже, професійна комунікативна компетентність майбутніх перекладачів є професійно-особистісною характеристикою, яка виявляється в характері суб'єктивності студента в навчальній діяльності, забезпечує його готовність і здатність виконувати професійні функції відповідно до поставлених стандартів і вимог; бажання і вміння створювати нову реальність на рівні цілей, змісту технологій, а також розуміння і цілісне бачення майбутнім перекладачем змісту освіти і конкретної ситуації в ньому як гуманітарного феномена. Все це забезпечується взаємозв'язком навчально-пізнавальної, науково-дослідницької, практичної педагогічної діяльності студентів – майбутніх перекладачів.

Концептуальні ідеї нової стратегії фахової підготовки студентів вищих навчальних закладів, теоретико-методологічні та прикладні проблеми освітньо-педагогічної прогностики активно розробляються науковцями: Н. Авшенюк, А. Алексюком, В. Бондарем, С. Гончаренком, І. Зязюном, Н. Клокар, В. Кравцем, Н. Кузьміною, Н. Ничкало, О. Семенов, В. Семиченко, С. Сисоевою, В. Сластьоніним, Г. Терещуком та ін. Важливими для нашого дослідження є ідеї та висновки вчених щодо особливостей розвитку професійної педагогічної освіти в Україні та зарубіжних країнах на різних етапах історичного розвитку (Н. Абашкіна, В. Базуріна, Є. Барбіна, М. Євтух, В. Лутай, О. Пехота, Л. Пуховська, В. Чайка, Г. Ясницький, М. Ноулз, А. Марк, Л. Лок та ін.).

Результати аналізу наукових праць свідчать, що проблема формування професійної комунікативної компетентності майбутніх перекладачів у процесі фахової підготовки не була предметом спеціального науково-педагогічного дослідження, хоча окремі питання вдосконалення їхньої професійної підготовки вивчалися в таких аспектах: формування перекладацької компетентності (І. Алексєєва, Л. Бархударов, В. Комісаров, Л. Латишев, Р. Міньяр-Белоручев, М. Прозорова, Я. Рецкер, Ж. Таланова, А. Федоров, І. Халєєва, К. Шапошников, А. Швейцер, А. Янковець та ін.); формування соціокультурної компетентності (О. Бирюк, І. Закір'янова, Д. Іщенко, С. Шукліна та ін.); формування комунікативної компетентності (С. Зенкевич, Р. Міловідова, Л. Мітіна, Н. Миронова, Ю. Пассов, Л. Романишина та ін.); формування професійної компетентності (Л. Зеленська, Л. Карпова, Н. Кузьміна, Н. Лобанова, А. Маркова, О. Садовська, С. Соколова); формування окремих аспектів професійної іншомовної компетентності (Л. Апатова, В. Баркасі, О. Волченко, Н. Гез, А. Гордєєва, В. Калінін, Б. Ліхобабін, С. Ніколаєва, О. Овчарук, О. Пінська, Є. Рослякова, В. Ріверс, В. Редько, В. Кейблз, Ф. Вінгард та ін.); дослідження рівнів готовності до професійної діяльності (А. Алексюк, В. Борисов, К. Дурай-Новакова, В. Ільїн, А. Капська, Н. Клокар, В. Рибалка, С. Сисоева та ін.); використання інформаційних технологій у навчальному процесі (А. Верлань, Т. Гуменникова, Н. Єлухіна, К. Карпов, Л. Карташова, С. Нальотов, Л. Романишина, О. Трофимов, О. Царенко та ін.).

Вивчення теорії та практики підготовки фахівців перекладу дало змогу виявити низку суперечностей, зокрема між значним науковим напрацюванням з окремих аспектів підготовки студентів і відсутністю цілісного теоретико-методологічного та методичного обґрунтування процесу професійної підготовки майбутніх перекладачів; необхідністю уточнення системи підготовки до професійної діяльності та її адаптацією до сучасних соціально-історичних і економічних умов; вимогами вищих навчальних закладів до формування високодуховного, культуромовного перекладача, який досконало володіє перекладом, і реальним станом мовної, літературознавчої, психолого-педагогічної, методичної підготовки майбутніх перекладачів у ВНЗ.

У зв'язку з цим потребують уточнення окремі питання формування професійної комунікативної компетентності майбутніх перекладачів: сутність і структура їхньої професійної комунікативної компетентності; система формування досліджуваного феномена як важливої складової фахової підготовки, що забезпечила б надійний та достатній рівень готовності майбутніх перекладачів до професійної діяльності в нових історичних умовах.

Отже, актуальність проблеми, об'єктивна потреба у формуванні професійної комунікативної компетентності майбутніх перекладачів, можливість усунути наявні суперечності зумовили вибір теми дослідження: „**Формування професійної комунікативної компетентності майбутніх перекладачів у процесі фахової підготовки**”.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконане відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри теорії і практики перекладу Тернопільського національного університету імені Володимира Гнатюка і є складовою комплексної наукової теми „Формування професійних компетенцій перекладачів у процесі фахової підготовки” (0108U003845). Тема дисертаційної роботи затверджена вченою радою Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (протокол № 7 від 26.02.2008 р.) та узгоджена у раді з координації наукових досліджень у галузі педагогіки та психології АПН України (протокол №3 від 25.03.2008 р.)

Мета дослідження – з урахуванням специфіки діяльності перекладача в сучасних умовах теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити модель формування його професійної комунікативної компетентності як компонента фахової підготовки.

Відповідно до мети визначено такі **завдання дослідження**:

1. Проаналізувати стан проблеми професійної комунікативної компетентності у психолого-педагогічній теорії та практиці.

2. З'ясувати сутність і структуру професійної комунікативної компетентності майбутніх перекладачів; виявити психолого-педагогічні чинники впливу на її формування у вищому навчальному закладі.

3. Уточнити професіограму майбутніх перекладачів, адаптувавши її до сучасних соціально-економічних умов і зміни пріоритетів у міжнародній діяльності України; виділити критерії, показники і рівні сформованості їхньої професійної комунікативної компетентності у процесі фахової підготовки.

4. Розробити модель формування професійної комунікативної компетентності майбутніх перекладачів та експериментально перевірити її ефективність.

Об'єкт дослідження – професійна підготовка майбутніх перекладачів у вищих навчальних закладах.

Предмет дослідження – формування професійної комунікативної компетентності майбутніх перекладачів як компонента їхньої фахової підготовки.

Теоретико-методологічну основу дослідження становлять загальнонаукові положення теорії пізнання; концептуальні засади психології й педагогіки про різнобічний розвиток особистості у цілісному педагогічному процесі; базові освітні документи, концепції розвитку освіти, програми їх реалізації; принципи єдності освіти і самоосвіти, соціальної зумовленості, науковості, цілісності; ідеї сучасних концепцій навчання та інноваційних технологій.

Для розв'язання поставлених завдань використано комплекс **методів дослідження**: *теоретичні* – аналіз, порівняння, синтез, класифікація, моделювання, які забезпечили отримання інформації з проблеми дослідження та обґрунтування ефективності формування ПКК майбутніх перекладачів; *емпіричні* – педагогічне спостереження, бесіда, інтерв'ювання, анкетування, тестування, метод експертних оцінок, які дали змогу вивчити стан проблеми у практиці; *експериментальні* – педагогічний експеримент (констатувальний та формувальний) з метою апробації створеної моделі формування професійної комунікативної компетентності; *статистичні* – методи кількісної та якісної обробки експериментальних даних, які дали змогу опрацювати результати педагогічного експерименту.

Експериментальна база та етапи дослідження. Дослідно-експериментальна робота проводилась на базі факультету іноземних мов Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка; факультету іноземних мов Хмельницького національного університету; інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Дослідно-експериментальною роботою на різних етапах було охоплено 285 студентів та 39 викладачів. Педагогічний експеримент проводився у три етапи.

На першому етапі (2004-2005 рр.) – *теоретико-пошуковому* – проаналізовано сучасний стан проблеми в теорії та практиці перекладу; з'ясовано сутність, структуру і тенденції формування професійної комунікативної компетентності; обґрунтовано психолого-педагогічні чинники впливу на формування ПКК майбутніх перекладачів; розроблено програму дослідно-експериментальної роботи; здійснено констатувальний експеримент, під час якого узагальнено емпіричний матеріал з питань формування професійної комунікативної компетентності.

На другому етапі (2005-2006 рр.) – *експериментальному* – уточнено професіограму майбутнього перекладача; визначено основні критерії та рівні сформованості професійної комунікативної компетентності майбутніх перекладачів; динаміку основних показників, які її характеризують; розроблено та теоретично обґрунтовано модель формування професійної комунікативної компетентності майбутніх перекладачів у процесі фахової підготовки; проведено формувальний експеримент валідності моделі в межах одного вищого навчального закладу.

На третьому етапі (2006-2008 рр.) — *узагальнювальному* — експериментально перевірено ефективність моделі формування професійної комунікативної компетентності майбутніх перекладачів у навчальному процесі вищих навчальних закладів; проаналізовано, уточнено й узагальнено результати дослідження, здійснено кількісну та якісну обробку отриманих експериментальних даних.

Наукова новизна і теоретичне значення дослідження полягає в тому, що *вперше*:

- *обґрунтовано модель* формування професійної комунікативної компетентності майбутніх перекладачів, складниками якої є: мета, завдання, принципи, умови, етапи формування професійної комунікативної компетентності, зміст, методи, форми, напрями формування професійної комунікативної компетентності, психолого-педагогічні чинники, а також діагностичний комплекс (критерії і показники) для визначення рівнів сформованості професійної комунікативної компетентності майбутніх перекладачів;

- *визначено* послідовність реалізації технології формування професійної комунікативної компетентності студентів, яка передбачає діагностичне цілепокладання, визначення теоретичного, емпіричного і практичного компонентів змісту навчального матеріалу, поетапну послідовність дій викладача щодо використання форм, методів і прийомів навчання, оцінки і корекції, цілеспрямований вплив на мотиваційну, пізнавальну й емоційно-вольову сфери особистості майбутніх перекладачів;

- *вдосконалено структуру* професійної комунікативної компетентності майбутніх перекладачів, основними компонентами якої є ціннісно-смісловий, мотиваційний, когнітивний, рефлексивний, комунікативний, операційно-діяльнісний, що забезпечують якісний рівень їхньої підготовленості до професійної діяльності;

- *уточнено професіограму* майбутнього перекладача, що відображає модель фахівця, який є висококваліфікованим менеджером у сфері ділової та професійної комунікації, мовним консультантом, який добре знає не тільки іноземну й рідну мови, але й особливості життя народів, які спілкуються цими мовами, володіє широкою ерудицією і культурою;

Подальшого розвитку набула дефініція теоретичного поняття „професійна комунікативна компетентність” із урахуванням загальних і специфічних принципів формування професійної комунікативної компетентності майбутнього перекладача.

Практичне значення отриманих результатів дослідження полягає в тому, що розроблено технологію формування професійної комунікативної компетентності майбутніх перекладачів; створено комплекс діагностичних засобів, які дають змогу відстежити динаміку формування у студентів професійної комунікативної компетентності; за результатами дослідження розроблено навчальний курс „Педагогічна технологія формування професійної комунікативної компетентності майбутніх перекладачів” та його дидактичне забезпечення.

Результати дослідження можуть бути використані у практичній роботі перекладачів, а також під час написання підручників і посібників для студентів ВНЗ.

Результати дослідження **впроваджені** у навчально-виховний процес Тернопільського національного університету імені Володимира Гнатюка (довідка № 540-33/03 від 10.06.2008 р.), Хмельницького національного університету (довідка № 324/34 від 25.04.2008 р.), інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка (довідка № 044/26 від 14.05.2008 р.).

Вірогідність наукових положень і висновків дослідження забезпечується методологічним обґрунтуванням вихідних теоретичних положень, адекватністю методів, спрямованих на реалізацію мети і завдань дослідження, дослідно-експериментальною перевіркою; репрезентативністю вибірки студентів, що брали участь у дослідно-експериментальній роботі; єдністю кількісного і якісного аналізу експериментальних даних.

Апробація та впровадження результатів дослідження. Основні положення та результати дослідження представлено та обговорено на Міжнародних науково-практичних конференціях „Проблеми та перспективи лінгвістичних досліджень в умовах глобалізаційних процесів” (Тернопіль, 2007 р.), „Лінгвалізація світу: теоретичні та методичні аспекти” (Черкаси, 2008 р.), на Всеукраїнській науково-практичній конференції „Сучасний стан та перспективи розвитку обліку, контролю та аналізу в Україні” (Чортків, 2001 р.), на науково-практичному семінарі „Теоретичні та прикладні аспекти використання інформаційних технологій у системі університетської освіти” (Тернопіль, 2008 р.).

Публікації. Основні положення і результати дисертаційного дослідження висвітлено в 10 одноосібних публікаціях автора, з них – 7 статей у наукових фахових виданнях.

Структура й обсяг дисертації. Структура роботи складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури (251 найменування, з них 37 – англійською мовою), 16 додатків (на 61 сторінці), 13 таблиць (на 19 сторінках), 11 рисунків (на 9 сторінках). Повний обсяг дисертації становить 260 сторінок друкованого тексту, основний текст викладено на 172 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність і доцільність проблеми дослідження, розкрито ступінь її розробленості, визначено мету і завдання, об'єкт, предмет, методи дослідження, його методологічні й теоретичні засади, розкрито наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів наукового пошуку, доведено їх вірогідність, висвітлено дані щодо апробації і впровадження результатів дослідження.

У першому розділі „**Формування професійної комунікативної компетентності майбутніх перекладачів як педагогічна проблема**” проаналізовано наукову літературу з позиції філософії,

психології, педагогіки, методики викладання гуманітарних дисциплін; визначено специфіку підготовки майбутнього перекладача; обґрунтовано зміст поняття „професійна комунікативна компетентність перекладача” (ПКК); охарактеризовано теоретико-методологічні підходи до вирішення досліджуваної проблеми; з’ясовано зміст, структуру, механізми формування ПКК майбутніх перекладачів, уточнено професіограму майбутнього перекладача і адаптовано її до сучасних історичних і соціально-економічних умов розвитку держави.

Результати аналізу психолого-педагогічних досліджень у галузі професійної підготовки фахівця свідчать про наявність різних підходів науковців щодо тлумачення категорії „професійна комунікативна компетентність”. Дослідники окреслюють її як характеристику особи (Ю. Кулюткін), як реалізацію професійних функцій (О. Крюкова), як сукупність комунікативних, конструктивних, організаторських умінь (В. Сластьонін). Крім того, компетентність розглядається як система рівнів професійної майстерності (О. Савченко). А. Ковалів вважає, що компетентність є перехідним етапом між старанністю і досконалістю. Компетентність розглядають також як поінформованість, обізнаність, авторитетність (О. Мельничук). Окремі науковці (Л. Зеленська, Г. Селевко, А. Хуторський) розглядають ПКК як сукупність ключових, базових і спеціальних компетенцій. Під ключовими компетенціями розуміють загальні компетенції людини, які необхідні для соціально-продуктивної діяльності будь-якого сучасного фахівця, а базові – це компетенції в певній професійній діяльності. Спеціальні компетенції забезпечують виконання конкретної педагогічної дії, вирішення конкретної проблеми або професійного завдання.

Розглянуто структуру ПКК в єдності ціннісно-змістового, мотиваційного, когнітивного, операційно-діяльнісного, комунікативного і рефлексійного компонентів. *Ціннісно-змістовий* компонент професійної комунікативної компетентності визначає ставлення майбутніх перекладачів до своєї професії, реалізуючи цільову, рефлексійну та інтеграційну функції, забезпечуючи їхню саморегуляцію і постійне прагнення до саморозвитку, самореалізації в професійній діяльності. *Мотиваційний* компонент визначає мотиви та цілі професійної діяльності майбутніх перекладачів. Під мотиваційною сферою особистості ми розуміємо сферу, що включає потреби, мотиви, цілі, інтереси в їх взаємодії. *Когнітивний* компонент реалізує пізнавально-гносеологічну, рефлексивну та інтеграційну функції. *Операційно-діяльнісний* компонент визначає як основну діяльність студента навчально-професійну, яка спирається на інтегральну, динамічну якість особистості, що виявляється в професійній діяльності і відображає рівень її самореалізації, саморозвитку і перетворення діяльності. *Комунікативний* компонент в структурі професійної компетентності перекладачів базується на процесі діалогу, за якого відбувається становлення особи. Компонент *рефлексії* реалізує рефлексійну, комунікативну і пізнавально-гносеологічну функції, що забезпечує вплив на взаємодію викладача і студентів, визначаючи стиль педагогічної діяльності. З’ясовано, що ці компоненти ПКК майбутніх перекладачів

взаємопов'язані, проте ступінь їхнього впливу на становлення компетентності динамічна, вона змінюється залежно від етапу становлення професійної компетентності студента.

На основі аналізу досліджень науковців щодо питань підготовки перекладачів (Л. Бархударов, В. Комісаров, Р. Мін'яр-Белоручев, Я. Рецкер, А. Федоров) уточнено професіограму майбутнього перекладача, що вимагає від нього високої загальної і світоглядної культури, широкої ерудиції, комунікабельності, такту, постійного прагнення до поповнення знань і значною мірою детермінує успіх його професійної діяльності.

У другому розділі **„Модель формування професійної комуніка-тивної компетентності майбутніх перекладачів”** виявлено психолого-педагогічні чинники впливу на формування ПКК; визначено сукупність умов, які сприяють підвищенню ефективності формування ПКК; розроблено модель формування ПКК майбутніх перекладачів у процесі фахової підготовки; визначено критерії та показники сформованості ПКК у майбутніх перекладачів, проаналізовано три рівні сформованості ПКК: низький, середній та достатній; апробовано зміст курсу „Педагогічна технологія формування ПКК майбутнього перекладача” і його вплив на рівень сформованості ПКК майбутніх перекладачів.

Практичний досвід і аналіз літератури переконують, що в період студентського віку відбувається інтенсивне становлення і стабілізація характеру молоді людини, фізичний і розумовий розвиток, змінюється система її ціннісних орієнтацій, удосконалюється культура мислення, оперативна пам'ять, увага, підвищується рівень самостійності, незалежності, наукового і професійного розвитку. Врахування психолого-педагогічних особливостей студентського віку, акцентування в навчально-виховному процесі на пріоритетності особистості студента, його здібностях, створення максимально сприятливих умов для розвитку допомагає ефективніше реалізувати мету формування ПКК майбутніх перекладачів. Наукове осмислення психолого-педагогічних чинників впливу на формування ПКК майбутніх перекладачів доводить, що цей процес достатньо складний і для його успішної реалізації необхідна градація труднощів і залучення факторів, що їх компенсують.

Аналіз наукової літератури (В. Ільїна, С. Соколової, К. Шапокникова) дав змогу стверджувати, що модель процесу формування у студентів ПКК в динаміці є послідовністю цілеспрямованих злагоджених дій викладача і студентів на визначених етапах розв'язання конкретних освітніх завдань. Цьому сприяють технології (методи, форми, види) організації процесу підготовки (див. рис. 1). Важливими компонентами формування моделі ПКК майбутніх перекладачів є: мета і завдання цього процесу; мето-дологічні основи побудови навчального процесу у ВНЗ; загальні принципи формування навчальної діяльності; технологія підготовки, основу якої становлять інноваційні методи і форми навчання (дискусія, ділова гра, презентація, індивідуальна, самостійна робота, написання профе-сійних листів і документів, проектна діяльність, усні журнали, тренінг,

науково-дослідна робота); компоненти формування ПКК (мотиваційний, змістовий, діяльнісний); умови формування ПКК (міжпредметні зв'язки, комунікативне середовище, використання діагностики); етапи формування ПКК майбутніх перекладачів (діагностичний, цілеутворювальний, формувальний, контрольний); напрями формування ПКК (методологічний, теоретичний, суб'єктивний); критерії формування ПКК (особистісно-гуманна орієнтація, індивідуальний стиль діяльності, професійна спрямованість, професійне мислення, цілісність концепції „Я-перекладач”, діалогічна готовність, вміння проектувати особистісно-орієнтовану ситуацію взаємодії); рівні сформованості ПКК (низький, середній, достатній).

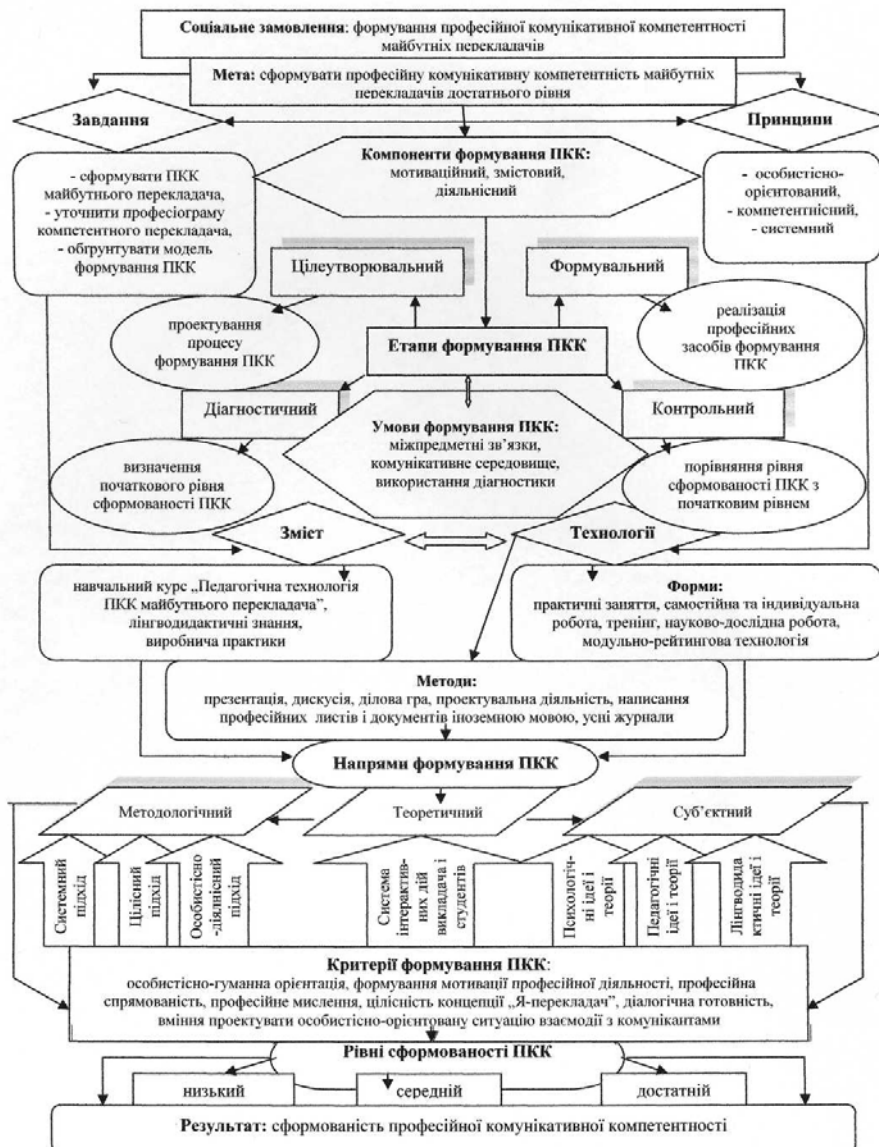

Рис. 1. Модель формування ПКК майбутніх перекладачів

Для студентів із низьким рівнем сформованості характерні такі риси: невміння правильно і логічно будувати висловлювання; небажання вчитися; швидка втомлюваність; відсутня сила волі; недооцінювання своїх можливостей. Студенти із середнім рівнем сформованості не завжди

правильно і логічно будують висловлювання; виконують вимоги навчального процесу за відсутності емоційного підйому; успішність їхньої діяльності залежить від настрою; проявляють силу волі ситуативно; оцінюють себе однобічно. Студентам із достатнім рівнем сформованості властиве вміння правильно і логічно будувати висловлювання; усвідомлювати важливість знань, умінь і навичок; емоційна стабільність; сила волі самовдосконалюватись; визнання себе як особистості.

З метою осмислення сутності досліджуваного феномена нами проаналізовано особливості мовленнєвої діяльності перекладачів, це є одним із важливих завдань щодо професійного володіння іноземною мовою. Розглянуто комунікативну компетентність майбутніх перекладачів з точки зору механізмів функціонування компонентів спілкування (аудіювання, читання, говоріння, письма), що передбачає виявлення їх найсуттєвіших операцій та впливу на них різних мовленнєвих аналізаторів. У зв'язку з цим навчально-методична підготовка майбутніх перекладачів вимагає врахування психолого-педагогічних чинників. Навчально-методична підготовка майбутніх перекладачів спрямована на формування загальних для всіх видів перекладу знань, умінь і навичок. У процесі навчання студіюються методи вирішення типових перекладацьких завдань, способи їх проведення, застосовується стратегія пошуку індивідуальних творчих рішень. У розробленому нами навчальному курсі „Педагогічна технологія формування ПКК майбутнього перекладача” розглянуто питання підготовки перекладачів до здійснення професійної діяльності. Він містить усі етапи підготовки майбутніх перекладачів, кожен з них автономний у постановці цілей і відборі основних компонентів навчання, в той же час вони взаємозв'язані і забезпечують формування у студентів ПКК, тобто здатності і готовності здійснювати мовне посередництво на професійному рівні. Навчальний курс охоплює всю теоретико-практичну підготовку майбутнього перекладача, а також цілі, завдання на кожному етапі навчання, характер навчального матеріалу, організаційні форми, методичні прийоми і засоби навчання.

Теоретичні знання і практичні навички апробовано в ході експериментального дослідження з формування у студентів ПКК у процесі фахової підготовки.

У третьому розділі **„Експериментальне дослідження змісту і технології формування професійної комунікативної компетентності майбутніх перекладачів”** розкрито загальні питання підготовки та проведення педагогічного експерименту, подано результати дослідження змісту і технології формування ПКК, охарактеризовано методи і хід дослідження, проаналізовано результати експериментальної роботи.

Педагогічний експеримент складався з констатувального (для виявлення й діагностики рівня сформованості ПКК майбутніх перекладачів), формувального (з формування ПКК майбутніх перекладачів у процесі фахової підготовки) і контрольного (порівняння результатів

констатувального етапу щодо рівнів сформованості ПКК майбутніх перекладачів й результатів, отриманих після проведення формувального етапу експериментальної роботи) етапів.

Мета експерименту: перевірити ефективність моделі формування ПКК майбутніх перекладачів та її основних компонентів.

Завданням констатувального етапу дослідження було визначення чинних підходів до ПКК майбутніх перекладачів. Це дозволило нам зробити висновок про те, що стан ПКК майбутніх перекладачів не повною мірою задовольняє сучасні загальнодержавні вимоги, а тому потребує змін у педагогічних умовах її реалізації. Критеріями визначення рівнів сформованості ПКК студентів на початку експерименту були: загальна успішність протягом навчання, налаштованість студентів на професійну діяльність. Студентів, середня успішність яких складала 60-74 бали, було віднесено до низького рівня засвоєння експериментальної програми; 75-89 – до середнього рівня; 90-100 – до достатнього рівня.

У формувальному експерименті взяло участь 285 студентів другого-п'ятого років навчання (контрольна група – КГ та експериментальна група – ЕГ). Експериментальне дослідження здійснювалось у процесі вивчення фахових дисциплін (філологічних, психолого-педагогічних, іноземної мови) під час проведення практичних занять, організації самостійної та індивідуальної роботи. Студенти перекладали іншомовні професійні тексти, аналізували іншомовні джерела, оформляли документи іноземною мовою, спілкувалися в обсязі тематики навчальної програми, обговорювали проблемні ситуації професійного змісту. Серед основних методів формування ПКК найефективнішими були: рольова гра, дискусія, презентація, тренінг, написання професійних листів і документів, усні журнали. У підготовку студентів було введено навчальний курс „Педагогічна технологія формування ПКК майбутнього перекладача”, в якому визначено етапи підготовки майбутніх перекладачів. Проведено контрольний зріз знань, умінь і навичок студентів КГ та ЕГ для визначення рівнів сформованості їх ПКК. Результати КГ та ЕГ порівнювали шляхом визначення достовірності між двома масивами вибірок (критерій Стюдента). Формувальний експеримент дав змогу встановити ефективність формування ПКК у процесі фахової підготовки майбутніх перекладачів.

Рівні сформованості ПКК студентів КГ та ЕГ визначались за її основними компонентами. Сформованість кожного з компонентів ПКК перевірялась такими способами: мотиваційним (із використанням методики „Мотивація до успіху”, запропонованої Т. Елерсом); змістовим (за результатами розроблених тестових завдань); діяльнісним (за результатами контрольних завдань).

Для визначення рівнів сформованості мотиваційного компонента ПКК студентів було проаналізовано результати тесту „Мотивація до успіху” та отримано такі дані: у 8,5 % студентів КГ та 7,7% студентів ЕГ спостерігалась низька мотивація до формування ПКК; у 27,6% студентів

КГ та 26,9% ЕГ спостерігалась середня; у 63,9% студентів КГ та 65,4% студентів ЕГ виявлено достатню мотивацію.

Рівень сформованості змістового компонента ПКК перевірено за розробленими тестами за допомогою програми Testmaiker. Як засвідчують результати, рівні сформованості змістового компонента ПКК майбутніх перекладачів є практично однаковими як в контрольній, так і в експериментальній групах.

Під час дослідження, спрямованого на аналіз рівнів сформованості діяльнісного компонента ПКК майбутніх перекладачів, за результатами контрольних робіт студентів отримано такі дані: з низьким рівнем сформованості діяльнісного компонента ПКК виявлено 31,9% студентів КГ та 30,8% студентів ЕГ; з середнім рівнем сформованості – 42,6% студентів КГ та 42,3% студентів ЕГ; з достатнім рівнем – 25,5% студентів КГ та 26,9% студентів ЕГ. Результати сформованості мотиваційного, змістового та діяльнісного компонентів ПКК майбутніх перекладачів після вивчення курсу представлено в таблиці 1.

Для виявлення рівнів сформованості ПКК майбутніх перекладачів використано метод експертних оцінок. На основі результатів експертів визначили кількість студентів кожного рівня сформованості ПКК.

Порівнявши результати експертної оцінки сформованості компонентів ПКК контрольної та експериментальної груп майбутніх перекладачів, ми дійшли висновку, що професійні вміння студентів КГ та ЕГ мають суттєві відмінності. Результати формувального експерименту засвідчили ефективність формування ПКК майбутніх перекладачів експериментальної групи, якщо воно здійснюється не тільки у процесі студіювання гуманітарних фахових та психолого-педагогічних дисциплін, а й під час вивчення курсу „Педагогічна технологія формування ПКК майбутнього перекладача”. Студенти контрольної групи виявляли стійкі знання, уміння і навички, проте у процесі навчання у них виникали труднощі, оскільки вони працювали за традиційною технологією.

Таблиця 1

Рівні сформованості ПКК студентів за основними компонентами
(після вивчення курсу)

Компонент и ПКК	Рівні сформованості ПКК за основними компонентами, у (% к-сть студентів)											
	КГ (140 студентів)						ЕГ (145 студентів)					
	низький		середній		достатній		низький		середній		Достатній	
	К- сть	%	К-сть	%	К-сть	%	К-сть	%	К-сть	%	К-сть	%
Мотивацій- ний	12	8,5	39	27,7	89	63,8	11	7,7	39	26,9	95	65,4
Змі-стовий	15	10,7	68	48,9	57	40,4	17	11,5	67	46,2	61	42,3
Діяльніс- ний	44	31,9	60	42,6	36	25,5	45	30,8	61	42,3	39	26,9

Аналіз результатів, отриманих після проведення експерименту, дозволяє констатувати, що мета дослідження – визначити ефективність формування ПКК майбутніх перекладачів у студентів контрольної та експериментальної груп – досягнута. Для встановлення достовірності різниці отриманих результатів використано методи математичної статистики.

ВИСНОВКИ

У дисертації проведений аналіз психолого-педагогічної та методичної літератури з проблеми формування професійної комунікативної компетентності перекладачів, як основної якості майбутніх фахівців, сформульоване визначення професійної комунікативної компетентності перекладачів, розроблено технологію її формування, зміст та модель.

1. Результати аналізу різних підходів до розуміння сутності ПКК майбутніх перекладачів дали змогу констатувати, що в науці відсутня єдина позиція в оцінці цього феномена. Ураховуючи теоретичні напрацювання науковців, визначено ПКК майбутніх перекладачів як індивідуальну властивість суб'єкта професійної перекладацької діяльності, необхідну і достатню для її реалізації на нормативно заданому рівні, яка позитивно корелює з її основними результативними параметрами – якістю, точністю, продуктивністю, надійністю перекладу.

2. На основі аналізу наукової літератури розроблено структуру ПКК, яка полягає у єдності ціннісно-сміслового, мотиваційного, когнітивного, операційно-діяльнісного, комунікативного і рефлексивного компонентів, що забезпечують функціональну реалізацію цієї характеристики в професійній діяльності. Визначені компоненти слугували основою для обґрунтування критеріїв діагностики рівнів сформованості ПКК у майбутніх перекладачів.

3. Визначено критерії сформованості професійної комунікативної компетентності. До них належать особистісно-гуманна орієнтація, формування мотивації професійної діяльності, професійна спрямованість, професійне мислення, цілісність концепції „Я-перекладач”, діалогічна готовність, вміння проектувати особистісно-орієнтовану ситуацію взаємодії із студентами. Інтеграційним критерієм під час характеристики рівнів є ступінь прояву студентом активності в ситуаціях взаємодії як єдність пошуково-творчої активності студента, його креативності, організаційної, інтенційної, самоаналітичної та емоційно-ціннісної активності. На основі визначення критеріїв і показників виділено рівні сформованості у студентів професійної комунікативної компетентності перекладача: низький, середній, достатній.

4. На основі аналізу наукової літератури виявлено основні психолого-педагогічні чинники, під час врахування яких формування професійної комунікативної компетентності майбутніх перекладачів буде ефективнішим у результаті цілеспрямованого навчання. Вони проявляються на трьох рівнях:

- на методологічному рівні процес психолого-педагогічних чинників формування у студентів ПКК досліджувався нами з позиції системного, цілісного й особистісно-діяльнісного підходів;

- на теоретичному рівні процес формування у студентів професійної комунікативної компетентності визначався як реалізація під час навчання майбутніх перекладачів у ВНЗ психологічних та педагогічних ідей і теорій, що забезпечують його ефективність;

- на суб'єктному рівні цей процес аналізувався як система інтерактивних дій викладача і студентів у ході навчальної та навчально-професійної діяльності студентів і викладача.

Уточнено професіограму майбутнього перекладача, що відображає модель фахівця, який є висококваліфікованим менеджером у сфері ділової та професійної комунікації, мовним консультантом, який добре знає не тільки іноземну й рідну мови, але й особливості життя народів, які спілкуються цими мовами, володіє широкою ерудицією і культурою.

5. Розроблено модель формування професійної комунікативної компетентності майбутнього перекладача, складниками якої є: мета, завдання, принципи, компоненти формування ПКК, умови формування ПКК, етапи формування професійної комунікативної компетентності, зміст, методи, форми, напрями формування професійної комунікативної компетентності, діагностичний комплекс (критерії і показники) для визначення рівнів сформованості професійної комунікативної компетентності майбутніх перекладачів, результат. Вона передбачає діяльність на чотирьох етапах, для кожного з яких характерні мета, зміст, процесуальні характеристики, показники завершеності.

6. Обґрунтовано та експериментально перевірено технологію підготовки майбутніх перекладачів, вона була доповнена дисциплінами гуманітарного спрямування і навчальним курсом „Педагогічна технологія формування ПКК майбутнього перекладача”, у якому реалізовано цілеспрямоване формування практичних знань, умінь і навичок, необхідних майбутнім перекладачам для ефективного навчання.

7. У процесі формувального етапу експерименту перевірялася ефективність виділених педагогічних умов: створення комунікативного середовища на засадах особистісно орієнтованого та розвивального навчання; забезпечення міжпредметних зв'язків циклів психолого-педагогічних, фундаментальних і професійно орієнтованих дисциплін; системне використання педагогічної діагностики у навчальному процесі – які впливали на процес формування ПКК майбутніх перекладачів.

8. Експериментальна робота підтвердила ефективність виділених засобів і методики їх використання в процесі формування ПКК майбутніх перекладачів. Після закінчення експерименту виявлено позитивну динаміку змін у розвитку рівнів ПКК студентів. Середній бал успішності студентів контрольної групи практично не змінився, водночас середній бал успішності студентів експериментальної групи підвищився на 1,08 бала. Показники сформованості ПКК майбутніх перекладачів експериментальної групи за рівнями такі: 7,7% – низький, 38,5% – середній, 53,8% – достатній. Показники сформованості ПКК студентів контрольної групи у таких межах: 25,5% – низький рівень, 46,8% – середній рівень, 27,7% – достатній рівень ПКК.

9. Реалізація навчально-методичної підготовки майбутніх перекладачів забезпечила середній і достатній рівні сформованості ПКК у переважній більшості студентів експериментальної групи (92,3%). Показники сформованості ПКК майбутніх перекладачів експериментальної групи за рівнями такі: 7,7% – низький, 38,5% – середній, 53,8% – достатній. Показники сформованості ПКК студентів контрольної групи у таких межах: 25,5% – низький рівень, 46,8% – середній рівень, 27,7% – достатній рівень професійної комунікативної компетентності.

Порівняння отриманих кількісних показників доводить, що суттєві відмінності рівнів сформованості професійної комунікативної компетентності у студентів контрольної та експериментальної груп зумовлені не тільки вміло підбраною технологією, методами й формами навчання, а й впливом навчального курсу, що підтверджує його ефективність і забезпечує достатній рівень сформованості ПКК майбутніх перекладачів.

Проведене дослідження не претендує на вичерпний аналіз усіх аспектів проблеми підготовки майбутніх перекладачів у процесі фахової підготовки. У перспективі потребують подальшого вивчення питання, пов'язані з уточненням кваліфікаційних вимог під час проведення атестації майбутніх перекладачів, з розробкою змісту підготовки перекладачів у системі підвищення кваліфікації, де органічно поєднувалися б теоретичні, емпіричні і практичні компоненти.

Основні положення дисертації відображено в таких публікаціях:

Статті у фахових виданнях

1. Підручна З. Ф. Психолого-педагогічні чинники формування професійної комунікативної компетентності майбутніх перекладачів у процесі фахової підготовки / З. Ф. Підручна // Вісник Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника: (серія: педагогіка). – Івано-Франківськ, 2008. – Вип. XXVI. – С. 122 – 127.

2. Підручна З. Ф. Модель формування професійної комунікативної компетентності майбутніх перекладачів у процесі фахової підготовки / З. Ф. Підручна // Національна академія Державної прикордонної служби України ім. Б. Хмельницького: зб. наукових праць, 2008. – Вип. XV. – С. 138 – 142.

3. Підручна З. Ф. Формування комунікативної компетентності у процесі фахової підготовки майбутніх перекладачів / З. Ф. Підручна // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету: (серія: педагогіка). – 2008. – №3. – С. 29 – 32.

4. Підручна З. Ф. Практика формування професійної комунікативної компетентності майбутніх перекладачів у процесі фахової підготовки / З. Ф. Підручна // Педагогіка вищої та середньої школи: зб. наукових праць. – Кривий Ріг: КДПУ, 2008. – Вип. 21. – С. 325 – 332.

5. Підручна З. Ф. Теоретичні основи професійної комунікативної компетентності майбутніх перекладачів / З. Ф. Підручна // Вісник Черкаського національного університету: (серія: педагогіка). – 2008. – Вип. 108. – С. 99 – 104.

6. Підручна З. Ф. Використання рольової гри при навчанні студентів іншомовного спілкування / З. Ф. Підручна // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету: (серія: педагогіка). – 2007. – №5. – С. 84 – 88.

7. Підручна З. Ф. Класифікація вправ для розвитку усного мовлення / З. Ф. Підручна // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету: (серія: педагогіка). – 2004. – №5. – С. 116 – 119.

Інші публікації

8. Підручна З. Ф. Теоретичні основи формування професійної компетенції майбутнього викладача: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції [„Лінгвалізація світу: теоретичний та методичний аспекти”], (Черкаси, 2008 р.) / Міністерство освіти і науки України, Черкаський національний університет. – Черкаси: ЧНУ, 2008. – С. 16 – 21.

9. Підручна З. Ф. Деякі питання методики навчання аудіюванню англійської розмовної мови на початковому етапі економічного вузу: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції [„Сучасний стан та перспективи розвитку обліку, контролю та аналізу в Україні”], (Чортків, 2001 р.) / Міністерство освіти і науки України, Чортківський інститут підприємництва і бізнесу. – Чортків, 2001. – С. 138 – 140.

10. Підручна З. Ф. Обґрунтування системи готовності майбутніх перекладачів до професійної діяльності: матеріали науково-практичного семінару [„Теоретичні та прикладні аспекти використання інформаційних технологій у системі університетської освіти”], (Тернопіль, 2008р.) / Міністерство освіти і науки України, Тернопільський національний педагогічний університет. – Тернопіль: ТНПУ, 2008. – С. 79 – 83.

АНОТАЦІЇ

Підручна З. Ф. Формування професійної комунікативної компетентності майбутніх перекладачів у процесі фахової підготовки. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04. – теорія і методика професійної освіти. –

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, Тернопіль, 2008.

Дисертаційна робота є теоретико-експериментальним дослідженням проблеми формування професійної комунікативної компетентності майбутніх перекладачів у процесі фахової підготовки.

На основі аналізу філософської, психолого-педагогічної і методологічної літератури у роботі розкрито сутність поняття „професійна комунікативна компетентність”; досліджено й теоретично обґрунтовано зміст, основні характеристики і структуру професійної комунікативної компетентності майбутніх перекладачів; виявлено тенденції, психолого-педагогічні чинники її формування у процесі професійного становлення; уточнено професіограму

компетентного перекладача, визначено та конкретизовано критерії й показники, охарактеризовано рівні сформованості ПКК; описано методи та процедуру діагностики рівнів сформованості професійної комунікативної компетентності майбутніх перекладачів.

Обґрунтовано модель формування ПКК, яка дає змогу простежити динаміку розвитку цього процесу.

Розроблено й експериментально перевірено зміст і технологію формування ПКК, обґрунтовано методи, структуру і зміст навчально-методичної підготовки майбутніх перекладачів до професійної діяльності.

Ключові слова: професійна комунікативна компетентність, модель професійної комунікативної компетентності, критерії оцінки рівнів сформованості професійної комунікативної компетентності, психолого-педагогічні чинники формування ПКК, фахова підготовка майбутнього перекладача.

Підручна 3.Ф. Формирование профессиональной коммуникативной компетентности будущих переводчиков в процессе профессиональной подготовки. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04. – теория и методика профессионального образования. – Тернопольский национальный педагогический университет имени Владимира Гнатюка, Тернополь, 2008.

Диссертация является теоретико-экспериментальным исследованием проблемы формирования профессиональной коммуникативной компетентности будущих переводчиков в процессе профессиональной подготовки.

С учётом анализа философской, психолого-педагогической и методологической литературы в работе раскрыта сущность понятия „профессиональная коммуникативная компетентность”; исследовано и теоретически обосновано содержание, характеристики и структуру профессиональной коммуникативной компетентности будущих переводчиков, которая представлена такими компонентами: ценностно-смысловой, мотивационный, когнитивный, операционно-деятельностный, коммуникативный, рефлексивный. Выявлены и конкретизированы критерии и показатели, выделены уровни проявления ПКК. Определены методы и процедура диагностики уровней сформированности ПКК будущих переводчиков.

На основании анализа теоретических источников о переводе и подготовке переводчиков, выведены эмпирически и логически сферы ПКК переводчиков: когнитивная, эмоциональная, мотивационная, волевая, саморегуляции, деятельностная, экзистенциальная.

Проанализирована практика формирования ПКК в высшей педагогической школе. Выявлено, что процесс формирования ПКК имеет поэтапный характер, а его результативность обеспечивается реализацией программы и комплекса педагогических условий, которые способствуют формированию ПКК, и возможностями педагогического процесса в высшей школе в формировании ПКК будущих переводчиков.

На основе анализа научной литературы и эмпирического опыта подготовки специалистов разработана модель формирования ПКК, которая отображает взаимодействие разных компонентов и дает возможность проследить динамику развития этого процесса, что является последовательностью целеустремленных согласованных действий преподавателя и студентов на определенных этапах решения конкретных образовательных заданий. Выделены четыре этапа в процессе формирования ПКК будущих переводчиков: диагностический, контрольный, целеобразовательный, формирующий, дано их описание. Выведена профессиограмма будущего переводчика, установлено, что он должен знать, уметь и чем владеть.

Выявлены психолого-педагогические факторы формирования ПКК будущих переводчиков; проанализирована возможность формирования у студентов ПКК. Разработаны и экспериментально проверены основные положения, методы, структура и содержание учебно-методической подсистемы подготовки будущих переводчиков;

апробировано методическое обеспечение, которое реализовано в педагогическом эксперименте и способствовало существенному повышению уровня сформированности ПКК будущих переводчиков в процессе профессиональной подготовки.

Научная новизна и теоретическое значение исследования состоит в том, что впервые определена структура ПКК, основными компонентами которой есть ценностно-смысловой, мотивационный, когнитивный, рефлексивный, коммуникативный, операционно-деятельностный; уточнена профессиограмма компетентного переводчика, которая отображает идеальную модель профессионала, владеющего своей профессией, глубокими знаниями, широким мировоззрением, родной речью, эрудицией и культурой.

Разработана модель формирования ПКК будущих переводчиков, которая отображает взаимосвязь содержания и технологии формирования ПКК, психолого-педагогических и лингводидактических факторов, а также диагностический комплекс (критерии и показатели) для определения уровней сформированности ПКК будущих переводчиков. Умотивирована последовательность реализации содержания и технологии формирования ПКК студентов.

Разработана учебно-методическая профессиональная подготовка будущих переводчиков, в которую входит учебный курс „Педагогическая технология формирования ПКК будущего переводчика” с электронным вариантом и системой упражнений.

Дальнейшего развития приобрела методология формирования ПКК будущих переводчиков (развитие познавательных интересов, ценностное отношение к целям, содержанию и результатам собственной учебно-познавательной деятельности, определение профессиональных перспектив, создание ситуации успеха в учении, понимание личностного смысла учения, самоуправление процессом учения).

Практическое значение полученных результатов состоит в том, что усовершенствовано учебный процесс по формированию ПКК в процессе профессиональной подготовки будущих переводчиков; разработано технологию формирования ПКК будущих переводчиков; создано комплекс диагностических средств, которые дают возможность отслеживать динамику формирования у студентов ПКК; по результатам исследования разработана учебно-методическая подсистема подготовки будущих переводчиков в вузах, которая включает учебный курс „Педагогическая технология формирования ПКК будущего переводчика” и его дидактическое обеспечение.

Ключевые слова: профессиональная коммуникативная компетентность, модель профессиональной коммуникативной компетентности, критерии оценки уровней сформированности профессиональной коммуникативной компетентности, психолого-педагогические факторы, профессиональная подготовка будущего переводчика.

Pidruchna Z.F. The future interpreters’ professional communicative competence formation in the professional training process. – Manuscript.

Thesis for candidate degree in Pedagogical sciences, speciality 13.00.04. – Theory and Methodology of Professional Education. – Ternopil Volodymyr Hnatyuk National Pedagogical University, Ternopil, 2008.

The thesis is a theoretical and experimental research of the future interpreters’ professional communicative competence formation in the professional training process problem.

On the basis of philosophical, psychologo-pedagogical and methodological literature analysis the thesis defines the essence of the term „professional communicative competence”; its structure and components, criteria and indices of the level of formation of the phenomenon under investigation.

The psychological, pedagogical and linguistic factors aimed at the future interpreters’ professional communicative competence formation are determined and theoretically justified. The thesis presents the model of the process of the future

interpreters' professional communicative competence formation. A methodical provision is developed and tested. The experimental study has confirmed the efficiency of the future interpreters' professional communicative competence formation in the professional training process.

Key words: the professional communicative competence, the model of the professional communicative competence, the criteria of the evaluation of the professional communicative competence maturity levels, psychological and pedagogical factors, the professional training of a future interpreter.

Підписано до друку 10.12.2008 р. Формат 60x90/16.

Папір друк. Друк офсетний.

Ум. друк. арк. 0,9. Обл.-вид. арк. 0,9.

Наклад 100 прим. Зам. № 142

Редакційно-видавничий відділ
Тернопільського національного педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка
460027, м. Тернопіль, вул. М. Кривоноса, 2